

ГОРИЦА Р. ТОМИЋ¹
УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФИЛОЛОШКО-УМЕТНИЧКИ ФАКУЛТЕТ
ЦЕНТАР ЗА ПРОУЧАВАЊЕ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

ТВОРБЕНО-СЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА НОВИХ СЛИВЕНИЦА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

САЖЕТАК. У раду се квалитативно и квантитативно анализирају структурни и семантички аспекти 250 нових сливеница у српском језику прикупљених из различитих извора с циљем да се испитају: а) најчешће комбинације врста улазних речи и најчешћа врста речи којој сливенице припадају; б) механизми сливања и њихова учесталост у корпусу; в) семантичка центричност у сливеницама и г) семантичка поља којима сливенице припадају. Резултати анализе показују да су у процесу сливања у српском језику могуће различите комбинације врста речи, као и да је међу њима доминантна она у којој се комбинују *именица + именица*, због чега и највећи број сливеница у корпусу припада управо именицама. У корпусу је даље утврђено седам механизма сливања од којих се као најпродуктивнији издвојио онај у којем су сливене цела прва и други део друге речи, уз могуће (графо-)фонолошко преклапање. Семантичка анализа показује да је највећи број сливеница ендоцентричан и да у семантичком смислу већином управља десно позиционирана реч. Семантичко поље хране и пића се, међу више изнађених, показало као најплодотворније за творбу сливеница.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: творба речи; сливенице; српски језик; творбено-семантичка анализа.

---

¹ gorica.tomic@filum.kg.ac.rs

Рад је урађен у оквиру пројекта 178014: *Динамика сѝрукѝура савременој срѝској језика*, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Рад је примљен 18. априла 2019, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 14. јуна 2019.

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Муњевић развој људског друштва и културе у XX и XXI веку доноси је и још увек свакодневно доноси нове појаве, појмове и предмете, а са њима и нужност да се новитети што пре именују. Питање које се у вези с њиховим именовањем поставља јесте и које језичке ресурсе говорници једног језика „ангажују“ у грађењу нових речи. Пинкер (Pinker, 2007, стр. 297), на пример, тврди да је најчешћи начин на који настају нове речи у ствари комбиновање већ постојећих речи и/или њихових делова, као и да сваки језик има свој распон комбинаторних могућности којима се од старих творе нове речи.

Једну од врло продуктивних, али и непредвидивих могућности у творби речи, првенствено у енглеском, али и у другим језицима, последњих деценија представља и творбени процес у релевантној литератури познат као *лексичко сливање* (енгл. *lexical blending*) (Aronoff & Fudeman, 2011; Booij, 2007; Callies, 2016; Delahunty & Garvey, 2010; Haspelmath & Sims, 2010; Katamba, 2005; Lalić-Krstin & Silaški, 2018; Lieber & Štekauer, 2014; Lieber, 2009; Mattiello, 2013; Mattiello 2017; Miller, 2014; Pound, 1914; Renner, 2019; Бугарски, 2001, 1). У српском језику овај процес постао је популаран и продуктиван током 90-их година прошлога века, највероватније као само једна од неизбежних последица „свеприсутног“ енглеског језика (Бугарски, 2001, стр. 1; Драгићевић, 2009, стр. 467; Николић, 2007, стр. 97). Уобичајени назив за јединице творене овим процесом јесте *лексичке сливенице* (енгл. *lexical blends*).² Напомињемо *уобичајени* јер се у литератури на енглеском језику за исте творевине користе и термини као што су *portmanteau words*, *hybrid words*, *coalescence forms*, *contaminations*, *amalgamations*, *telescope words*, *fusions*, односно у литератури на српском језику *дленге* (Бугарски, 2001, 1), *конфлације* (Prčić, 2014, стр. 38) и *контаминације* (као једна врста *дленги*) (Kovačević, 2016, стр. 56). У овом раду се за лексичке јединице настале творбеним процесом сливања у српском језику употребљава термин *сливенице*, по узору на већину домаћих аутора (Бугарски, 2013; 2014; Lalić-Krstin, 2014; 2016; Халупка-Решетар и Лалић Крстин, 2012).

Неусаглашеност међу морфолозима постоји и када је у питању дефинисање лексичких сливеница, односно лексичког сливања.

² Термин *сливенице* код нас увео је Бугарски (2001).

Тако, на пример, Милер (2014, стр. 187) дефинише сливање као процес слагања обично две скраћене речи, при чему се најчешће сливају први део прве речи и други део друге речи. Сличну дефиницију даје и Грис (Gries, 2004, стр. 639) који каже да сливање представља творбу нове лексеме спајањем делова барем две речи од којих је једна или скраћена у тренутку сливања и/или је дошло до фонолошког или графолошког преклапања улазних речи. За Алџеа (Algeo, 1977, стр. 48) термин сливенице најчешће означава комбинацију две или више форми, од којих је барем једна скраћена у процесу комбиновања. Слично размишљају и Кверк и Гриндаум (1973, стр. 448) који пишу да је у сливеници барем једна од улазних речи непотпуног облика. Са њима су сагласни и домаћи аутори који сливенице дефинишу као „речи које су настале сливањем (обично) основа двеју речи, при чему се део једне или обеју основа губи или се оне преклапају“ (Лалић-Крстин и Халупка-Решетар, 2007, стр. 26) или као производ сливања „двеју речи или њихових делова у нову целину, често али не и обавезно мотивисаном преклапањем њихових формалних сегмената, при чему тако добијена твореница најчешће и семантички представља комбинацију делова који су ушли у њен састав“ (Bugarski, 2013, стр. 17–18). С друге стране, постоје и аутори чије су дефиниције нешто рестриктивније јер сливеницама сматрају само оне речи које су постале сливањем десног дела леве улазне компоненте и левог дела десне улазне компоненте (Arndt-Lappe & Plag, 2013, стр. 541; Bat-El, 2006, стр. 66). Неки други аутори пак као услов за припадање једне речи сливеницама постављају преклапање делова улазних речи (Arcodia & Montermini, 2012, према Renner, 2019, стр. 28). Међутим, без обзира на неслагање у вези с дефиницијом сливања и, последично, сливеница, већина истраживача су сагласни да је сливање одраз креативне и експресивне употребе језика (Cook, 2012, стр. 846; Jesenská, 2015, стр. 233; Lalić-Krstin, 2016, стр. 1; Miller, 2014, стр. 122).

Узимајући у обзир претходно наведено, као и чињеницу да је број сливеница, „као најоригиналнијих лексичких творевина у српском језику данас“ (Prčić, 2018, 46) све већи (Bugarski, 2014, 227), и да су, колико нам је познато, студије на тему сливеница у српском језику последњи пут објављене пре пет година (Bugarski, 2014, стр. 227–259; Lalić-Krstin, 2014, стр. 355–366), мотивисало нас је да на корпусу од 250 нових сливеница у српском језику истражимо њихове структурне, садржинске и социолингвистичке аспекте.

ПРЕДМЕТ, ЦИЉЕВИ И МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Предмет квалитативне и квантитативне творбене и семантичке анализе у раду јесте 250 нових сливеница у српском језику. Циљ је да се кроз анализу, пре свега, њихових структурних и семантичких аспеката исте представе, опишу и објасне, као и да се укаже на популарност и продуктивност творбеног процеса сливања у данашњем српском језику. С обзиром на то да сливање код нас и даље представља новину у творби речи (Bugarski, 2013, стр. 17; Halupka-Rešetar & Lalić-Krstin, 2009, 115)³, један од циљева јесте и да се скрене пажња на значај систематског праћења и истраживања овог „самосвојног“ процеса код нас (Bugarski, 2013, стр. 15), као и његовог поређења и контрастирања са сливањем у другим језицима.⁴

Када је у питању методологија истраживања, узимајући у обзир различите претходно наведене дефиниције сливеница, пре самог почетка прикупљања грађе морала се донети одлука у вези с критеријумом који је реч мора да задовољи да би била унета у корпус. Одлучили смо се за један шири, обухватнији критеријум, чија би формулација гласила: комбинација (која се пише као једна реч (укључујући и цртицу)) двеју (или више) речи од којих барем једна мора бити из српског језика и при чему је барем једна од њих скраћена или се (графо-)фонолошки преклапа са другом речју или њеним делом.⁵ У корпус су унети и примери сливеница творени од српског и (не)трансфонемизованог страног (пре свега енглеског) лексичког материјала (тзв. међујезичке сливенице), али не и сливенице који су увезене из других језика (тако-

³ У прилог чему и чињеница да у литератури новијег датума из области морфологије са творбом речи у српском језику (в. нпр. Пипер и Клајн, 2014; Станојчић, 2010; Ђорић, 2008; Клајн, 2002), једино Клајн (2002, стр. 91) у одељку о слагању помиње лексичко сливање као „потпуно нов структурни образац“.

⁴ Премда је последњих година број радова на тему сливања, посебно у енглеском језику, све већи, и даље недостаје оних насталих из међујезичких (и интердисциплинарних) истраживања у којима се контрастирају, условно речено, „велики“ и „мали“ језици, али и они типолошки различити. На овај недостатак указују и следећи аутори (Renner, 2019, стр. 27; Lalić-Krstin, 2016, стр. 272; Callies, 2016, стр. 511; Bugarski, 2013, стр. 80; Böhmerová, 2010, стр. 141).

⁵ Реч се у овом раду употребљава тако да обухвата и скраћенице и акрониме, док део речи може бити коренска (лексичка) морфема, слог, скуп фонема које не чине слог или само једно слово.

ђе најчешће из енглеског) и прилагођене фонолошком и морфолошком систему српског језика као што су: *cikloturizam*, *cikloturista*, *ciklotroter*, *ciklokros*, *bankster*, и сл. или *netiketa* и *vebizoda* забележене у речницима сливеница (Bugarski, 2013, стр. 118; 2014, стр. 258).⁶ У прилог нашој одлуци да међујезичке сливенице анализирамо заједно са осталим примерима јесте и мишљење Драгићевић (2018, стр. 257) да се у српском језику творбено „могу анализирати само лексеме које су у потпуности настале од домаћих творбених сегмената и хибриди који поседују бар једну очигледно домаћу творбену јединицу“.

Применом описаног критеријума у претходне две године прикупили смо укупно 250 нових сливеница. Појашњења ради, примери из корпуса оформљеног за потребе овог истраживања не налазе се у речницима сливеница код Бугарског (2013, стр. 99–132; 2014, стр. 248–259), односно у радовима Лалић-Крстин и Халупка-Решетар (2007), Халупка-Решетар и Лалић-Крстин (2009; 2012), Лалић-Крстин (2014). Примери наведени у облику у којем смо их забележили највећим делом изнађени су у рекламном и маркетиншком дискурсу (међу којима предњаче рекламе за брэндове, наградне конкурсе и наградне игре, називи угостиољских и туристичких објеката, називи манифестација, представа и сл.), затим у политичком, новинарском, економском, књижевно-уметничком, научном и академском дискурсу.⁷ Десет примера преузето је из онлајн речника сленга *Vukajlija*.

⁶ Да је у питању увезени лексички материјал, односно да оне постоје, пре свега, у енглеском језику, потврђено је претрагом у *Гуил* претраживачу (коришћењем двоструких наводника). Највећи део страног лексичког материјала „творци“ сливеница преузели су из енглеског језика у (не)трансформизованој форми, уз једну нетрансформизовану реч из шпанског и једну из латинског језика. Комбиновањем фонолошки неприлагођених облика са домаћом лексиком највероватније се настојала остварити већа упечатљивост нове целине. Илуструјемо примерима: *RAWslastice* < *RAW* + *poslastice* (у питању су посластике направљене од сирових, пресних састојака) и *RazBeerbriga* < *razbibriga* + *Beer* (назив прве новосадске *craft* пиваре). Српско-енглеске сливенице, али из перспективе теорије појмовне интеграције, истраживала је Расулић (2008). Silaški (2012) такође помиње један пример међујезичке (српско-шпанске) сливенице забележен у наслову из домаће дневне штампе.

⁷ Велику захвалност дугујем доц. др Јелени Даниловић Јеремић, Николи Лукићу, Светлани Јанковић, Тањи Милуновић, Даници Тешић, Тањи Томић и Теодори Цвијовић који су својим примерима сливеница допринели да се скромни почетни корпус значајно увећа. Захваљујем анонимним рецензентима на драгоценим сугестијама.

АНАЛИЗА КОРПУСНЕ ГРАЂЕ СА ДИСКУСИЈОМ

Корпусна грађа најпре је анализирана у смислу формалних карактеристика, тј. утврђивања броја и врсте речи улазних компонената, односно врсте речи којој припада сливеница и њихове учесталости. Затим су утврђени механизми сливања у корпусу и упоређени са творбеним моделима које предлажу Бугарски (2013) и Халупка-Решетар и Лалић-Крстин (2009). Након творбене анализе, сливенице су подвргнуте семантичкој интерпретацији у смислу утврђивања семантичког односа између улазних компонената, односно семантичке центричности. У анализи значења сливеница осврнули смо се и на семантичка поља којима оне најчешће припадају. На основу утврђене учесталости семантичких поља, дали смо своје виђење социолингвистичког аспекта анализираних сливеница (тј. могуће сврхе и мотивације сливања), а затим и прокоментарисали процес сливања у односу на то да ли је њиме добијена формално и/или садржински нова реч у српском језику.

ФОРМАЛНИ АСПЕКТИ СЛИВЕНИЦА

Када је у питању број улазних речи, као и у већини других истраживања и језика на која смо се у уводном делу рада осврнули, и у нашој грађи је број сливеница у чијој су творби учествовале више од две речи несразмерно мали. Наиме, у корпусу од 250 сливеница забележили смо само три трочлана именичка примера: *NIKIforija* < *Nindža* (Корнјача) + (Helou) *Kiti* + *euforia*⁸, *Jananas* < *jabuka* + *nana* + *ananas* и *Vomogal* < *vosak* + (za) *modelovanje* + *Galenika*.⁹ У вези с врстама речи којима припадају улазне компоненте преосталих 247 двочланих сливеница, анализа је показала да се јављају следеће врсте и њихове комбинације: именица + именица (174 при-

⁸ Курзивом су дате речи или њихови делови који се „сливају“. Подвучене су речи или њихови делови који се (фонолошки и/или графолошки) преклапају, што је у релевантној страни и домаћој литератури уобичајени начин представљања преклапања у сливеницама (в. нпр. Renner, 2019; Halupka-Rešetar & Lalić-Krstin, 2009). У вези с преклапањем, Renner (2019, стр. 32) у контрастивном истраживању француских и енглеских сливеница уводи термин *хайлолошко сливање* (енгл. *haplologic blending*) у случајевима сливеница чије улазне компоненте садрже једнаке фонеме или скупове истих, као у *winter* + *interim* > *winterim*.

мера); придев + именица (32 примера); именица + придев (26 примера); глагол + именица (8 примера); придев + придев (4 примера); прилог + именица (1 пример); именица + глагол (1 пример); и прилог + придев (1 пример). Даље смо, на основу врста речи којима припадају сливенице утврдили да највећи број њих (214) припада именицама, што не треба да изненађује с обзиром на утврђену најчешћу комбинацију улазних речи, али и чињеницу да је и у другим језицима слична ситуација. У односу на именичке сливенице, број изнађених придева (30), а посебно глагола (3), веома је мали.¹⁰ Међутим, у том малом броју сливених придева и још мањем броју сливених глагола уочили смо комбинације различитих врста речи. Када су у питању придевске сливенице, уз очекиване комбинације типа *ūriges + ūriges* у *genimbecilno < genijalno + imbecilno* и *именица + ūriges* у *МОКАstičan*¹¹ < *МОКА + fantastičan, gužvastičan < gužva + fantastičan*, *ИММОćнија < ИММО + моćнија*, *ИМОдерија < ИММО + модернија*, могућа су и „блендовања“ типа *ūriges + именица* у *obwebљена*¹² < *objављена + web*, односно *ūрилој + ūriges* у *totalново < totalно + ново*. Што се три глаголске сливенице тиче, глагол *oplanети se* постао је уметањем именице *ūланеџа (Земља)* у императив другог лица једнине глагола *opametiti se*, а чији је одабир највероватније поткрепљен фонолошком сличношћу између

⁹ Реч је о делу назива наградне игре „*Trese nas NIKIforija*“ у којој су главни актери *Nindža kornjače* и *Helou Kiti*. Друга трочлана сливеница – *Jananas* односи се на назив хладно цеђеног сока од јабуке, нане и ананаса домаће фирме *Cold Pressok*. Упошљени механизам тумачимо као сливање првог слога прве речи, целе друге и целе треће речи, уз преклапање целе друге и дела треће речи, односно преклапање самогласника *a* из *ја-* и *ананас*. Трећа трочлана сливеница – *Vomogal* (производ из Галеникине понуде стоматолошких материјала) настала је сливањем почетних делова трију речи, од којих прве две чине именичку синтагму. *Bugarski* (2013, стр. 32) у корпусу од 1060 сливеница наводи само једну трочлану сливеницу – *breskajšљива < breskva + kajсija + šљива*.

¹⁰ Николић (2007, стр. 95) примећује да су енглески глаголи постали сливањем малобројни и у области компјутерске терминологије и онлајн комуникације. Рекли бисмо да је посредни још једна карактеристика коју сливенице деле са сложеницама с обзиром на то да је, према писању Клајна (2002, стр. 123), и сложених глагола у српскохрватском језику много мање у односу на сложене именице и придеве.

¹¹ „Imamo novi izraz za vas! МОКАstičan petak* - uživanje u omiljenoj kafici sa prijateljima.” https://twitter.com/greenet_beograd 13. 3. 2019.

¹² „U rubrici Monografije Digitalne biblioteke Fakulteta upravo su obwebљena elektronska izdanja dvaju ranijih englesko-srpskih rečnika prof. dr Tvrtka Prćića“, преузето са: <http://www.ff.uns.ac.rs/>. 1. 3. 2019.

лексеме *īameī* у основи глагола *opateti se* и лексеме *īланейа*. Други пример глаголске сливенице такође смо забележили у облику императива у *rastjubite < rastrubite + tjub*.¹³ Трећа, и уједно последња глаголска сливеница, забележена је у облику футура првог у *izVući četo se*.¹⁴ У њој је, наине, презиме актуелног председника Србије Александра Вучића уметнуто у облик футура првог глагола *извући се*.

Међу најбројнијим, именичким сливеницама, као што је већ речено, највећи број настао је комбиновањем две именице, као у *Čokoleva < čokolada + Aleva*, *Ананасīасија < ананас + Ананасīасија*, *Stokice < сток + kokice*, *Čedagogija < Čeda (Jovanović) + detagogija*, *depeesija < de pe es + depresija*, *Radnjolitanka < radnja + napolitanka*, *Cipireperke < Cipiripi + reperke*. Као високофреквентно показало се и „компримовање“ именичке синтагме *īridgev + именица* у нову именичку целину у *Шумжула < шумска + ајжула*¹⁵, *vegarčiči < veganski + čevarčiči* или *zlabud < zli + labud*. Комбинација *īлаіол + именица* такође може за излазну реч имати именичку сливеницу, што потврђује и случај *Carnex* иновативних производа намењених деци *smazalice < smazati + mazalice* или духовити пример *čipilacija < čipati + depilacija*. У корпусу је даље забележен и један пример именичке сливенице коју чини комбинација *īрилоі + именица – Nikadođija < nikađ + nedođija*. Такође само једним примером – *bankomlat*¹⁶ < *bankomat + mlaiti* – потврђена је и могућност творбе именичких сливеница од именице и *īлаіола*.

Надаље, у структурној анализи сливеница запазили смо да су неке речи у српском језику врло погодне за сливање са другим, како домаћим тако и страним лексемама. На пример, придев

¹³ Њиме се потрошачи, наине, позивају да разгласе да су у продаји нови воћни укуси на нашем тржишту – *tube* сокови компаније *Knjaz Miloš*.

¹⁴ Ако се осврнемо на, такође малобројне, глаголске сливенице (само 33 од 1395) у речницима сливеница код Бугарског (2013, стр. 99–132; 2014, стр. 248–259), видимо да су међу њима примери забележени у императиву најбројнији (19) и да су творени на различите начине. Илуструјемо: *BEERajte*, *Frikombinujte*, *identifilmuj se*, *odSLOBodimo se*, *OGLASite*, *osFESTi se*, *oSLOBodi (nas)*, *OTPevaj*, *OTPleši*, *OTPadni*, *platiMo*, *preTOPite*, *Prijaffi se*, *PROFITIRAJ*, *raskamatite se*, *Reciklirajmo*, *STARTujte*, *uskriknimo*, *zaOUSTavite*. Мањи број (њих 14) аутор је забележио у инфинитивном облику. Исти су творени или уметањем (дела) речи у другу или неким од „класичнијих“ модела (Бугарски, 2013, стр. 70, 74).

¹⁵ Иза имена једне од јунакиња књиге за децу *Шумжула у шкријцу*, аутора Љубивоја Ршумовића, крије се припитомљена звер (ајжула).

¹⁶ Занимљиво је да је лева улазна компонента у овој сливеници такође сливеница.

фанџасџичан јавља се као улазна компонента у чак 13 сливених придева, увек у облику неке од својих крњих основа: *-astičan* (10 пута), *-tastičan* (2 пута) и *-stičan* (1). Илуструјемо примерима: *МОКАstičan < МОКА + fantastičan*, *Fitastično < Fit + fantastično*, *Cipiripistično < Cipiripi + fantastično*. Међу речима (од којих је 12 именица и само један придев) са којима се овај придев „слива“ једино назив домаћег брэнда *Cipiripi* има исти број слогова (четири), док су све остале речи краће, једносложне или двосложне, због чега су вероватно и сачуване у целини.¹⁷ Следећа улазна компонента која се показала као погодна за сливање такође је придев. Наиме, *величансџивен* се јавља у творби четири друга придева, у облику *-(i)čanstven* (3 пута) у *bobičanstveno < bobičasto + veličanstveno* и *-anstven* (1 пут) у *patlidžanstvene < patlidžan + veličanstvene*, и увек у комбинацији са краћим улазним речима. Именица *чоколага* такође се наметнула као продуктивна у сливању, при чему може бити позиционирана и лево и десно, а може учествовати својим почетним или завршним деловима (*čoko(l)* и *-olada*), као у поменутој сливеници *čokoleva* или у *šljivolada < šljiva + čokolada*. На основу изнетог запажања не можемо а да не приметимо сличност у вишеструком понављању ових трију речи са рекурзивним образцем којим је у енглеском језику дошло до морфемизације крњих основа типа *-licious*; *-holic*, *-scape*, *-thon* и др. (в. нпр. Lehrer, 2007; Callies, 2016) и да се не запитамо да ли облици као што су *-astičan*, *-(i)čanstven* и *čoko-* имају потенцијал да се употребом у већем броју сливеница у будућности развију у везане морфеме у српском језику.

У вези с различитим механизмима сливања у српском језику, Бугарски (2014, стр. 239–243) је, колико нам је познато, дао најобухватнију типолошку класификацију коју чини 8 творбених механизма: (1) сливање првог дела прве и другог дела друге речи, као прототипски или „класичан“ модел; (2) сливање целе прве и другог дела друге речи; (3) сливање првог дела прве и целе друге речи; (4) сливање двеју целих речи линеарно преклопљених без остатка тако да се свака може интегрално ишчитати; (5) нелинеарне сливенице код којих је једна реч или њен део уметнут у средишњи део друге или се с њом преплиће, каткад уз модификације које додатно усложњавају реконструкцију изворних речи; (6) једна реч уметнута у другу чији интегрални део чини, због чега је

¹⁷ Да су у питању придеви погодни за сливање потврђују и сливенице *Štrumpfastičan*, *Fordastična*, *ljubičanstveno* и др. дате у Бугарски (2013, стр. 128, 108, 116).

није могуће препознати као сливеницу у говору, али јесте у писању, уз обавезно истицање; (7) међујезичке бленде и (8) синтагме које се јављају уместо речи у једном од елемената сливенице. С обзиром на то да смо у прикупљању истраживачке грађе трагали искључиво за примерима типичних сливеница у смислу једночланих лексичких јединица, а не синтагми или реченица као што је *Чисїї рачунар, дуїа љубав* или *No smoki* (Лалић-Крстин и Халупка-Решетар, 2007, стр. 28), у нашем корпусу нема примера који би се сврстали у последњи, осми творбени модел, па ћемо се у даљој анализи и поређењу ослањати искључиво на седам модела датих код Бугарског (2013, стр. 70–78).¹⁸ Међу њима се као најпродуктивнији, у корпусу од 1060 сливеница, издвојио други, затим први, трећи, седми, четврти, шести, и, на крају, као најмање продуктиван, пети механизам.

С друге стране, Халупка-Решетар и Лалић-Крстин (2009, стр. 116) у корпусу од око 300 сливеница у српском језику као најфреквентнији модел издвајају онај у којем су сливени први део прве и други део друге речи, уз могуће преклапање делова двеју речи, што је други најпродуктивнији модел код Бугарског (2013). Ауторке као други најфреквентнији модел наводе онај који се код Бугарског (2013) показао као најпродуктивнији, тј. други модел, уз такође могуће преклапање улазних компонената. Сливање првог дела прве и целе друге речи, уз могуће преклапање, у њиховом корпусу једнако је фреквентан модел као у грађи коју је анализирао Бугарски (2013). Мање продуктивни модели јесу сливање двеју целих речи уз обавезно преклапање у тачки сливања, односно сливање у којем је једна цела, обично краћа реч или њен део „налепљен(а)“ преко друге, обично дуже речи, што је и код Бугарског (2013) најмање фреквентан модел.¹⁹

У нашем корпусу од 247 двочланих сливеница утврђено је 7 различитих механизма сливања, с тим да је код готово сваког од њих могуће говорити о одређеним подтипovima. Ту даљу и детаљнију типологију омогућава, пре свега, фонолошко и/или графолошко преклапање речи или делова речи, као и истицање у писању, најчешће верзалом. Будући да смо код више од половине анализираних примера утврдили неку врсту преклапања, преклапање бисмо издвојили као важну „силу“ која делује да се

¹⁸ Једину разлику између типолошке класификације код Бугарског 2013 и оне 2014 представља управо поменути осми модел.

¹⁹ Да је најчешћи случај да краћа улазна реч или њен део буде „налепљен(а)“ преко прве и дуже речи потврђују и примери из нашег корпуса.

одређене речи у лексикону привуку и слију у нову целину.²⁰ Изнађене механизме наводимо према опадајућем броју појавности (с тим да су се пети и шести механизам показали као једнако продуктивни) и опримерене по једном сливеницом: (1) цела прва реч и други део друге речи, уз могуће (графо-)фонолошко преклапање (91 пример), као у *Arenamagedon* < *Arena* + *armagedon*, *Štrandarije* < *Štrand* + *igrarije*, *Buzzazov* < *Buzz* + *izazov*, *Kvizioner* < *kviz* + *milioner*, *FITspiracija* < *FIT* + *inspiracija*; (2) први део прве речи и други део друге речи, уз могуће (графо-)фонолошко преклапање (77 примера), као у *vodogan* < *vođeni* + *tobogan*, *Dveromobil* < *Dveri* + *automobil*, *Fedoković* < *Federer* + *Đoković*, *Gerikature* < *Gerā* + *karikature*, *jagonada* < *ja-goda* + *limunada*; (3) први део прве речи и цела друга реч, уз могуће (графо-)фонолошко преклапање и/или истицање у писању (30 примера), као у *Zvenac* < *Zeleni* + *venac*, *FeniRaj* < *feniranje* + *raj*, *Finovacije* < *finansijske* + *inovacije*; (4) цела прва и цела друга реч, уз обавезно (графо-)фонолошко преклапање и уз могуће истицање у писању, верзалом или само једним великим словом не би ли се направила граница између две речи и/или скренула пажња на реч која се жели истаћи (22 примера), као у *Ananasīasija* < *ананас* + *Анасīасија*, *Fishek* < *fish* + *fišek*, *Fitostada* < *Fit* + *tostada*; (5) цела друга реч или њен (иницијални, медијални или финални) део уметнут је у целу или део прве речи, при чему може доћи или до замене једне или више фонема другим, обично сличним фонемама, или преклапања или истицања (верзалом или курзивом) (12 примера), као у *KreARTiva* < *krea* + *ART* + *tiva* < *kreativa* + *ART*²¹, *bRAWmbice* < *bombice* + *raw*, *leksikogafija* < *leksikografija* + *gaf*; (6) први део прве речи и први део друге речи (12 примера), као у *Kratkofil* < *kratkometražni* + *film*, *Probiogal* < *probiotik* + *Galenika*, *Srbosoft* < *Srbija* + *softver*; и (7) цела прва реч и први део друге речи, уз могуће графо-фонолошко

²⁰ У прилог чему говори и писање Renner-а (2019, стр. 34) да је преклапање делова улазних речи препознатљиво и типично својство лексичких сливеница. Kemmer (2003, стр. 75) тврди да су фонолошке карактеристике, у смислу фонолошке сличности дела или целе улазне речи са излазном речју, важније за сам процес сливања од њихове морфолошке структуре.

²¹ Renner (2019, стр. 32) за овај механизам сливања употребљава термин *сендвич сливеница* (енгл. *sandwich blend*), јер је друга реч буквално „у сендвичу“ између делова прве речи, што илуструје примером из енглеског језика – *pyrimidine* < *pyri* + *imid* + *idine* < *pyridine* + *imide* (у питању је органски *сјој сличан* (мој курзив) бензену и пиридину). Занимљиво је да овај творбени механизам изостаје у корпусу француских сливеница које аутор у датом раду анализира.

преклапање или истицање верзалом (3 примера), као у *Gipsogal* < *gips* + -o- + *Galenika* или *PozitivNI* < *pozitivni* + *Niš*.²²

Упоредимо ли резултате наше анализе механизма сливања са резултатима Бугарског (2013), односно Халупке-Решетар и Лалић-Крстине (2009), уочавамо да је у нашем корпусу, као и код Бугарског, механизам сливања целе прве речи и другог дела (у којем је приметна тенденција да се сачува цео слог) друге речи најзаступљенији.²³ Нешто мање заступљен, као и код Бугарског, јесте механизам који Халупка-Решетар и Лалић-Крстин издвајају као најбројнији, а код којег су сливени први део прве и други део друге речи. Тако на сливенице творене овим двама механизмима одлази нешто више од 67% укупног броја двочланих сливеница у нашем корпусу. Резултати овог и наведена два истраживања дају за право претпоставци да ће највећи број сливеница у српском језику и убудуће настајати применом ова два, врло конкурентна механизма, уз благу предност првог. Да би се изречена претпоставка могла и проверити, заинтересованима за истраживања на ову тему не преостаје ништа друго до да сливенице систематски и предано прате, бележе и анализирају. Што се тиче преосталих пет механизма, они су у нашем корпусу заступљени у доста мањем броју. Међутим, то никако не значи да неки од њих неће постати продуктивнији и тако добити на значају. Ово се у првом реду односи на трећи и четврти механизам, будући да их и Бугарски (2013) и Халупка-Решетар и Лалић-Крстин (2009) наводе као трећи, односно четврти по продуктивности. Оно у чему се наша класификација највише разликује од резултата наведена два истраживања јесте последњи, седми механизам који, иако потврђен само трима сливеницама, не налазимо код поменутих аутора.

Када је у питању величина (у смислу броја слогова) саме сливенице, анализа је показала да је у највећем броју случајева излазна лексема једнака дужој од две улазне речи, при чему дужа компонента не мора нужно бити друга реч, већ може бити и прва.²⁴ Занимљиво је и да је број слогова у 40 сливеница већи од броја слогова појединачних улазних речи, чиме се поставља питање

²² Употреба спојних вокала уочена је и у другим механизмима.

²³ Занимљиво је да се и код Бугарског (2014, стр. 244) овај механизам сливања показао као најпродуктивнији.

²⁴ Вреди напоменути и да је дужина две од укупно три трочлане сливенице једнака најдужој улазној речи.

њихове економичности на плану форме.²⁵ Само неколико сливеница краће је од појединачних улазних речи или има број слогова једнак броју слогова краће од две улазне речи. Постоји и пар примера чија је величина једнака величини сваке од две улазне компоненте.

ЗНАЧЕЊСКИ АСПЕКТИ СЛИВЕНИЦА

У оквиру семантичке анализе сливеница прво смо испитали семантички однос између њихових компонената (тј. ендоцентричност (субординативност), егзоцентричност и координативност) примењујући, као и већина аутора (в. нпр. Halupka-Rešetar & Lalić-Krstin, 2009; Renner, 2019), дијагностички тест хипонимије. С обзиром на одређена ограничења овог теста (Renner, 2019, стр. 36–40), у анализи смисаоних односа између улазних речи обухватили смо и њихова пренесена значења. Тако смо на основу значења компонената, као и датог језичког и ванјезичког контекста у којем смо сливеницу забележили, утврдили њено „пуно значење“ (Prodanović Stankić, 2016, стр. 191). Тиме се ономасиолошки приступ у тумачењу сливеница још једном показао не само најадекватнији и когнитивно „најисплативији“ већ и незаобилазан (Томић и Бацић, 2018, стр. 92).

Анализа семантичког односа између улазних речи код 247 сливеница потврдила је закључак ауторки Халупка-Решетар и Лалић-Крстин (2009, стр. 123) да у двочланим сливеницама у српском језику десна улазна реч најчешће представља и семантички, а не само морфосинтаксички центар.²⁶ Наиме, у нашој корпусној грађи више од половине примера има семантички центар у десној улазној речи, као у *vegarčiči* < *vegar*nski + *čevarčiči* или *Arenamagedon* < *Arena*²⁷ + *armagedon*²⁸, који су организатори *Exit*-а најави-

²⁵ Занимљиви су резултати истраживања сливеница у украјинском у којем је број слогова код већине сливеница већи од броја слогова најдуже улазне речи (Borgwaldt et al., 2012, стр. 90). Miller (2014, стр. 203) такође истиче да су сливенице у прошлости, за разлику од данашњих, биле и формално економичније.

²⁶ Семантички центар у трочланим сливеницама може бити позициониран у крајњој десној речи као у *NIKIforija* или левој као у *Vomogal*. Када је у питању *Japanas*, рекли бисмо да се семантичким центрима могу сматрати све три речи.

²⁷ У питању је један од највећих светских простора електронске музике – *Exit mts Dance Arena*.

ли за 2018. годину и који означава место где ће сви Егзитовци да „изгину“ у „реално понајквалитетнијем лајнапу који је денс арена икад видела“.²⁹ Тако се на основу развијеног метафоричког значења велике несреће, десна улазна компонента *armagedon* узима за семантички центар целе сливенице. Међутим, као што ауторке (Halupka-Rešetar & Lalić-Krstin, 2009, стр. 123) даље напомињу, постоје случајеви у којима сливеницама у семантичком смислу управљају њихове леве улазне компоненте. Међу нашим примерима то би се могло опримерити именицом *Breskosaurus*³⁰ < *breskva* + *dinosaurus*. Друкчије речено, метонимијским преносом са брескве као врсте воћа развијено је значење *сока од брескве* и омогућено да се лева компонента протумачи као семантички управни члан новотворене целине. Други пример семантички левоцентричне сливенице представља *Krofnaelo* < *krofna* + *rafaelo*, тј. назив једне врсте крофни са додатком лешника и кокоса.³¹

Иако значајно мање заступљени у корпусу у односу на претходне ендоцентричне сливенице, примери између чијих улазних речи постоји координативни однос и који упућују на појаву, појам или предмет који је у исти мах и једно и друго, нису занемарљиви у нашем корпусу.³² Само један од примера који то потврђује јесте и *profesioteljstvo* < *profesija* + *-o-* + *prosvetiteljstvo*. Ову сливеницу забележили смо дату курзивом у Предговору монографије *Ка савременим српским речницима* професора Твртка Прћића (2018, стр. 12). Овде спадају и примери као што је *Biblioskop* < *biblioteka* + *bioskop*, *borovotka* < *borovnica* + *yotka*, *horomedija* < *horor* + *komedija*, *vampirati* < *vampiri* + *pirati*.

У корпусу су забележени и примери у којима се семантички центар налази ван саме сливенице. Такве, егзоцентричне сливе-

²⁸ Иако се улазна реч *armagedon* у нашем корпусу јавља само једанпут, што је недовољно за извођење неких општијих закључака у вези с фреквентношћу њених крњих основа (нпр. *-magedon*) у српском језику, скренули бисмо само пажњу на истраживање Lalić-Krstin (2016, стр. 95) у вези са сливеницама у енглеском језику у којем се баш ова крња основа *-magedon*, од могућих пет, не укључујући дисконтинуирани *ar... mageddon*, показала као најфреквентнија.

²⁹ Преузето са: <http://www.tarzanija.com/kako-preziveti-ovogodisnju-exit-dance-arenu-pokusaj-vodica/>.> 15. 3. 2019.

³⁰ У питању је назив *neXt BUĆI BUĆI* сока.

³¹ У питању су основни састојци чувеног слаткиша рафаело куглица.

³² Број координативних сложеница у савременом српском језику такође је мањи од броја субординативних (Клајн, 2002, стр. 41–43) па би се могло рећи да су сливенице у српском језику и у том погледу блиске сложеницама.

нице биле би, нпр., именица *pisoardesa* < *pisoar* + *stjuardesa*, која се у сленгу користи за жену чији је посао да наплаћује коришћење јавног тоалета, или поменуто *Šljivolada*, као назив за врсту крофне. Друкчије речено, ентитет на који се односи прва сливеница ни у једном од могућих смислова није ни писоар ни стјуардеса већ нешто треће, односно друга сливеница не представља ни врсту шљиве ни чоколаде, премда су и једно и друго састојци у рецептури за дати десерт. Из претходног произлази и да је у корпусној грађи, у односу на број семантичких управних чланова, доминантан број сливеница које поседују једну семантичку главу, с малим бројем оних чије се обе улазне компоненте могу сматрати главама, односно још мањим бројем егзоцентричних.

У вези са семантичким пољима којима прикупљене сливенице припадају, велики број њих творен је да означи или опише производе прехранбене индустрије или нешто у чему се они користе или су на неки други начин присутни. У њима су, очекивано, врло често упошљени и називи самих брендова који их производе.³³ У корпусу смо тако забележили више примера у којима назив брэнда јела и пића (*Aleva, Balans, Josh! Ribice, Plazma, (Nectar) Buzz, (Nectar) Chai, Cipiripi, Cmok, Frikom, Fun&Fit, Lumpi, Macho* (назив *Frikom* сладоледа), *Munchmallow* (али и као *Mančmelou*), *Next, Nutella, Toblerone, tjub* (*Tube* сокови)) доприноси творби сливенице. Узмемо ли у обзир и називе брендова из других семантичких поља која се такође јављају у корпусу као што су медицинско-фармацеутска и козметичка индустрија (нпр. *Galenika, Božen*) или компјутерска индустрија и технологија³⁴ (нпр. *Android, Skajp*), уочавамо да је назив брэнда готово увек лево позициониран, као и тенденцију да се сачува ако не цело име брэнда (што се најчешће догађа у случају када је друга реч дужа од назива брэнда као прве речи), а онда његов највећи могући, пре свега први, део.³⁵ Такође

³³ Притом, брэнд може бити „производ, услуга, процес, фирма, човек и сл. са свим његовим својствима (особинама, квалитетима)“ (Ранковић, 2009, стр. 104).

³⁴ Николић (2007, стр. 95–96) примећује да је сливање у енглеском језику продуктивније у области компјутерске терминологије и онлајн комуникације у односу на друге научне области првенствено због брзог развоја и великог броја изума које је потребно још држе именовати. Као други важан разлог све већег броја сливеница у овој области ауторка издваја потребу да се буде економичан у изразу. С друге стране, чини се да у српском језику ова област није нарочито продуктивна и да сливенице у њој нису оригиналне творевине већ да је реч о *слинџерационализмима* (термин је преузет из Bugarski, 2013, стр. 125).

примећујемо да је назив брэнда у новој целини често и додатно истакнут, најчешће верзалом (*BOŽENstveno* < *Božen* + *božanstveno*) или, ређе, великим почетним словом ако је десно позициониран (*SrboDroid* < *Srbija* + *-o-* + *Android*). Тако се, верујемо, брэнд лакше препознаје и успешније рекламира. С обзиром на то да је у интересу сваког брэнда да што је могуће дуже траје на тржишту, може се очекивати да управо брэндови буду ти који ће „продужити живот“ сливеницама у чијем „рађању“ учествују пре свега с намером да привуку пажњу што већег броја потенцијалних купаца, чиме би се барем донекле ублажила тврдња у вези с кратким животним веком и ефемерношћу сливеница (в. нпр. Quirk & Greenbaum, 1973, стр. 448–449).

Велике шансе да постану брэндови, као и да допринесу о(п)станку сливеница у лексикону савременог српског језика имају и називи неких новоотворених угоститељских објеката, услужних радњи и удружења, затим фестивала, кампањи и сличних манифестација.³⁶ Само неки од примера који то илуструју су: *Blokstok* < *Blok* + *Vudstok*, *Кафасуџира* < *кафа* + *камасуџира*, *Kratkofil* < *kratkometražni* + *film*, *Mezestoran* < *meze* + *restoran*, *SladoleDan* < *sladoleđ* + *dan*, *Noktobar* < *Norveška* + *oktobar*, *Sovembar* < *sova* + *novembar*, *Tavangarda* < *tavan* + *avangarda*.³⁷ Немали број сливеница у корпусу настао је и из потребе да се, рекли бисмо, на један креативнији начин именује нови производ и обезбеди његова већа памтљивост, не само из области, да се послужимо једном сливеницом из нашег корпуса, *UGOturizma* < *ugostiteljstvo* + *turizam*, већ и из семантичких поља забаве (називи позоришних представа за децу³⁸, радионица, наградних конкурса и наградних игара, називи забав-

³⁵ Сличан закључак налазимо и у истраживању Danilović Jeremić & Josijević (у штампани) у којем је, између осталог, на сливеницама из енглеског језика анализирана употреба назива брэндова у именовану производа за бебе.

³⁶ Треба истаћи да се готово сви они налазе или одржавају на територији великих градова, пре свега, Београда и Новог Сада.

³⁷ Лексички састави последње две сливенице умногоме подсећају на следеће примере сливеница из енглеског језика, тзв. *portMONTHeaux*: *Stoptober* < *stop* + *October*, *Movember* < *moustache* + *November*, *Decembeard* < *December* + *beard*, *Ape-ril* < *Ape* + *April*, *Sock-tober* < *sock* + *October*, *Dress-ember* < *Dress* + *December*, *Batman-uary* < *Batman* + *January*, *Dis-may* < *dissatisfied* + *May* (*Day*), *Bicep-tember* < *biceps* + *September*, *No-ly* < *No* + *July*, *Drynuary* < *dry* + *January* или *Veganuary* < *vegan* + *January*, преузето са: <https://blog.oxforddictionaries.com/2018/02/22/portmonthausportmanteau-month-blend/> 13. 3. 2019.

³⁸ Сливенице настале у садржајима образовно-забавног карактера намењеног деци одликују се посебном домишљатошћу и стваралачком снагом.

но-енигматских часописа), образовања (називи уџбеника), политике и економије.³⁹ Илуструјемо примерима: *ETNArizmi* < *ETNA* + *aforizmi* – афоризми електронског часописа за сатиру *ETNA*, *Stripformer* < *strip* + *Informer* као назив стрип рубрике у оквиру домаћег дневног листа *Informer*; *Pudingsaurusi* < *puding* + *dinosaurusi* као назив промотивног паковања од шест оригиналних пудинга брэнда *Dr. Oetker* који садржи и поклон у виду плишане играчке диносауруса; *Pаси́имашка* < *Паси́и* + *матемашка*, назив три књиге ауторке Наташе Вучинић у којима су деци, уз помоћ диносауруса Растија, објашњене основне рачунске операције; *Vulintajns (Dej)* < *Vulinj* + *Valentajns*⁴⁰, *presstitutke* < *Press* (дневне новине) + *prostitutke*, *kradonačelnik* < *kradljivac* + *gradonačelnik*, *Ekonometar* < *ekonomija* + *metar*.

Узимајући у обзир претходно речено, чињеницу да се у релевантним истраживањима врло често поставља питање сврхе и мотивације процеса сливања, као и тврдњу Бугарског (2013, стр. 17) да је сливање социолингвистички мотивисан процес творбе речи, не можемо а да се не осврнемо на социолингвистичке аспекте наших сливеница.⁴¹ Истраживачи се често питају да ли се лексичком сливању прибегава онда када треба именовати неку нову идеју или референт (без обзира да ли припада стварном или имагинарном свету) и бити једнако инвентиван и економичан у изразу, или се он можда пре употребљава онда када већ постојеће предмете, појаве и сл., треба реактуализовати. На основу анализе наше корпусне грађе, утисак је да су се процесом

³⁹ Иако је у нашем корпусу релативно мали број сливеница које припадају политичком дискурсу, приметили смо да се сливању у њему прибегава првенствено с намером да се изнесе негативан вредносни суд, услед чега су такви примери и изразито негативно обојени (иронични, саркастични, вулгарни, поспрдни). Сливенице у примарном и секундарном српском политичком дискурсу детаљно је анализирао Lalić-Krstin (2014).

⁴⁰ „[...] transparent sa odštampanim likom Aleksandra Vulina i ispisom 'NEPI VULINTAJNS DEJ'“ Преузето са: <https://www.alo.rs/vesti/politika/cirkus-na-skupu-u-beogradu-redari-saveza-za-srbiju-opkolili-pa-napali-clanove-levog-bloka/212575/vest> 17. 2. 2019.

⁴¹ Тако Бугарски (2013, стр. 18–19, 27, 30, 54, 57) примећује да су сливенице најчешће присутне „у језику медија, нарочито рекламе“, у којем су пре свега искориштене у „меркантилне сврхе“, као и да се у значајном броју јављају у регистру електронских комуникација, омладинском жаргону, називима дејих установа, игара, емисија, политичком дискурсу, називима локала и установа, уметничких група, приредби, пројеката, изложби и часописа, насловима књига. Значај истраживања социолингвистичког аспекта сливеница наглашава и Расулић (2008, стр. 271).

сливања првенствено настојали именовати нови производи, појаве, појмови или неко од њихових нових својстава и да самим тим представљају и семантички, а не само формално нову целину⁴². С тим у вези, прикупљајући грађу учили смо и да се сливенице врло често јављају у контекстима који садрже речи „ново“ или су пак дате под наводницима.⁴³ Такође се чини да је упошљавањем сливања као процеса који омогућава да се у само једну реч „спакује“ много више значењског материјала остварена већа повезаност између назива и самог производа, радње и сл.⁴⁴ Међутим, могуће је и да због тога формална (структурна) економичност сливеница „трпи“, јер као што смо већ истакли, највећи број њих у нашем корпусу је једнаке дужине као (нај)дужа улазна реч или чак дужи од ње. У истраживачкој грађи присутне су, премда у мањем броју у односу на формално и значењски нове сливенице, и оне које само на плану форме, али не и садржине представљају новину. Исте се релативно лако препознају будући да је један њихов део готово увек на неки начин (друкчијим фонтом у смислу величине, верзалом, курзивом) истакнут, као у: *BALANSirana* < *BALANS* + *balansirana*, *CHAIanka* < *Chai* + *čajanka*, *napredNO* < *napredno* + *dno*.

ЗАКЉУЧНА РАЗМА- ТРАЊА

Овде изложена, пре свега, творбена и семантичка анализа двочланих и трочланих сливеница у великој мери потврђује резултате досадашњих истраживања у вези с тенденцијама и карактером сливања у српском језику. Међутим, нове сливенице које је

⁴² Примера ради, *Đumbirnada* < *đumbir* + *limunada* је сок од лимуна и ђумбира, као што ни *enigmature* < *enigmatika* + *karikature* нису само карикатуре већ карикатуре које имају елементе енигматике, тј. које треба и одгонетнути.

⁴³ В. фусноту бр. 13. Од других речи које смо запазили да се релативно често јављају у контексту сливеница су и „чудовишно“, „чудовиште“, „мешавина“, „комбинација“, „креирајте“, „миксујте“. Нпр., уз пиво *Hoťopod* < *hops* + *okťopod*, произведено у једној од домаћих пивара, можемо прочитати следеће: „[...] stvorili smo pitku i snažnu kombinaciju [...]. [...] učinili su da ovo hmeljno čudovište [...]“, преузето са: http://www.dogmabrewery.com/nase_pivo/hoptopod 28. 2. 2019. У прилог овом запажању иде и закључак *Jesenská* (2015, стр. 235), која је истраживала стилистичке карактеристике неких новијих англицизама у словачком језику, да се на „новитетност“ речи упућује или коришћењем наводника или појашњењем у загради.

⁴⁴ На пример, сливеницом *Jaffolitanke* < *Jaffa* + *napolitanke*, датом у Бугарски (2013, стр. 112), остварене су не само већа изражајност и економичност него и прецизност у изразу у односу на, рецимо, бренд који свој кондиторски производ назове само *Napolitanke* или пак властитим именом.

овај идиосинкратични, продуктивни и динамични творбени процес у међувремену изнедрио и утврђени седми механизам као један од закључака намећу и тај да је готово немогуће говорити о једном заокруженом корпусу сливеница, чак ни у српском језику. Такође се чини да је српски језик у творби речи процесом сливања показао завидне могућности у задовољењу потреба представника савременог српског језика у оригиналном, креативном и врло често духовитом именовању нових концепата, али и „ревитализацији” постојећих, уз увек присутно начело лакоће изговора нове целине.

Бројност сливеница у појединим семантичким пољима у анализираном корпусу још једном је потврдила да се важне животне области и актуелне друштвено-културне околности готово обавезно манифестују и репродукују у језику. Иако је за сливенице у већини језика карактеристично да су творене с намером да у датом тренутку задовоље комуникативне потребе (овде схваћене на најшири могући начин) представника једне језичке заједнице и да због тога најчешће представљају део околине и индивидуалне лексике, немали број анализираних примера присутан је и репродукује се у језику дужи временски период.

Ипак, њихов лексички статус у српском језику и даље је неизвесан. У вези с тим, за разлику од неких светских језика као што су, рецимо, енглески или француски, у којима су сливенице себи већ обезбедиле простор у речницима општег језика, у српском језику је редак случај да сливеница буде институционализована и да и званично обогати постојећи лексички фонд. Иако сматрамо да је веома важно да се барем неки од ових *сливеничан-стивених* примера опишу у одговарајућим речницима српског језика, морамо да будемо сагласни са Лалић-Крстин (2014, стр. 355) да је много важније да је савремени српски језик проширио свој творбени опсег за још један процес – лексичко сливање – и да је, додали бисмо, још једном показао спремност да се мења не само кроз отвореност ка страним утицајима већ и из сопствених ресурса.

-
- ЛИТЕРАТУРА Algeo, J. (1977). Blends, a Structural and Systemic View. *American Speech*, 52 (1/2), 47. doi:10.2307/454719
- Arndt-Lappe, S. & Plag, I. (2013). The role of prosodic structure in the formation of English blends. *English Language and Linguistics*, 17 (03), 537–563. doi:10.1017/s1360674313000154

- Aronoff, M. & Fudeman, K. A. (2011). *What is Morphology?*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Bat-El, O. (2006). Blend. *Encyclopedia of Language & Linguistics*, 66–70. doi:10.1016/b0-08-044854-2/00109-7
- Böhmerová, A. (2010). *Blending As Lexical Amalgamation and Its Onomatological and Lexicographical Status in English and in Slovak*. Bratislava: ŠEVT.
- Booij, G. (2010). *The Grammar of Words: An Introduction to Morphology*. Oxford: Oxford University Press.
- Borgwaldt, S. R., Kulish, T., Bose, A. (2012). Ukrainian Blends: Elicitation paradigm and structural analysis. In: V. Renner, F. Maniez, P. J. Arnaud. (Eds.), *Cross-Disciplinary Perspectives on Lexical Blending (75–92)*. Berlin: De Gruyter Mouton.
- Bugarski, R. (2013). *Sarmagedon u Mesopotamaniji*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Bugarski, R. (2014). *Putopis po sećanju*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Callies, M. (2016). Of soundscapes, talkathons and shopaholics: On the status of a new type of formative in English (and beyond). *STUF - Language Typology and Universals*, 69 (4), 495–516. doi:10.1515/stuf-2016-0021
- Cook, P. (2012). Using social media to find English lexical blends. In: R. V. Fjeld, & J. M. Torjusen (Eds.), *Proceedings of the 15th EURALEX International Congress (846–854)*. Oslo: University of Oslo.
- Danilović Jeremić, J. & Josijević, J. Creative morphology in brand names of baby products: an analysis of compounds and blends (у штампџи).
- Delahunty, G. P. & Garvey, J. J. (2010). *The English Language: From Sound to Sense*. Fort Collins, CO: Parlor Press and the WAC Clearinghouse.
- Gries, S. T. (2004). Shouldn't it be breakfunch? A quantitative analysis of blend structure in English. *Linguistics*, 42 (3), 639–667. doi:10.1515/ling.2004.021
- Halupka-Rešetar, S. & Lalić-Krstin, G. (2009). New blends in Serbian: Typological and headedness-related issues. *Годишњак филозофског факултета у Новом Сагу XXXIV (1)*, 115–124.
- Jesenská, P. (2015). Stylistic value of English elements in the Slovak language. *Journal of Language and Cultural Education*, 3 (1), 223–237.
- Katamba, F. (2013). *English Words: Structure, History, Usage*. London: Routledge.
- Kemmer, S. (2003). Schemas and lexical blends. *Motivation in Language Current Issues in Linguistic Theory*, 69–97. doi:10.1075/cilt.243.08kem
- Kovačević, J. (2016). *Engleski tvorbeni elementi u japanskom jeziku: Kompoziti tvorbeni anglicizmima* (neobjavljena doktorska disertacija). Filološki fakultet, Beograd. Preuzeto sa: <https://fedorabg.bg.ac.rs/fedora/get/o:15024/bdef:Asset/view>

- Lalić-Krstin, G. (2014). Upotreba slivenica u srpskom političkom diskursu. У: С. Гудурић и М. Стефановић (ур.), *Језици и културе у времену и њросіору IV* (2) (355–366). Нови Сад: Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду.
- Lalić-Krstin, G. (2016). *Morfemizacija krnjih leksičkih osnova u savremenom engleskom jeziku: Leksikološki i leksikografski aspekti* (neobjavljena doktorska disertacija). Filozofski fakultet, Novi Sad. Preuzeto sa: <http://nardus.mpn.gov.rs/bitstream/handle/123456789/8193/Disertacija9408.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Lalić-Krstin, G. & Silaški, N. (2018). From Brexit to Bregret. *English Today*, 34 (2), 3–8. doi:10.1017/s0266078417000530
- Lehrer, A. (2007). Blendalicious. In: J. Munat (ed.), *Studies in Functional and Structural Linguistics Lexical Creativity, Texts and Contexts* (115–133). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Lieber, R. (2009). *Introducing Morphology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lieber, R. & Štekauer, P. (2014). *The Oxford Handbook of Derivational Morphology*. Oxford: Oxford University Press.
- Mattiello, E. (2013). *Extra-grammatical Morphology in English Abbreviations, Blends, Reduplicatives, and Related Phenomena*. Berlin: De Gruyter Mouton.
- Mattiello, E. (2017). *Analogy in Word-formation: A Study of English Neologisms and Occasionalisms*. Berlin: De Gruyter Mouton.
- Miller, D. G. (2014). *English Lexicogenesis*. Oxford: Oxford Univ. Press.
- Pinker, S. (2007). *The Stuff of Thought: Language as a Window into Human Nature*. London: Penguin Books.
- Pound, L. (1914). *Blends: Their Relation to English Word Formation*. Heidelberg: C. Winter.
- Prčić, T. (2014). Objedinjena kontaktно-kontrastivna lingvistika: Principi i primene. У: С. Гудурић и М. Стефановић (ур.), *Језици и културе у времену и њросіору IV* (2) (31–45). Нови Сад: Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду.
- Prčić, T. (2018). *Ka savremenim srpskim rečnicima*. Novi Sad: Filozofski fakultet. Preuzeto sa: <http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2018/978-86-6065-454-2>
- Prodanović Stankić, D. (2016). *Verbalni humor u engleskom i srpskom jeziku* (objavljena doktorska disertacija). Novi Sad: Filozofski fakultet. Preuzeto sa: <http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2016/978-86-6065-353-8>
- Quirk, R. & Greenbaum, S. (1973). *A Concise Grammar of Contemporary English*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Renner, V. (2019). French and English lexical blends in contrast. *Languages in Contrast Languages in Contrast. International Journal for Contrastive Linguistics*, 19 (1), 27–47. doi:10.1075/lic.16020.ren

- Silaški, N. (2012). Naslovi u sportskoj štampi kroz prizmu teorije pojmovne integracije. У: М. Ковачевић (ур.), *Српски језик, књижевност, уметност: зборник радова са VI међународној научној скупи* (201–210). Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет.
- Sims, A. D. & Haspelmath, M. (2016). *Understanding Morphology*. London: Routledge.
- Бугарски, Р. (2001). Две речи у једној: Лексичке скривалице. *Језик данас: иласило Мајице српске за културу усмене и писане речи*, 5 (13), 1–5.
- Драгићевић, Р. (2009). Иновације у творби речи у словенским језицима. *Јужнословенски филолоџ*, 69, 461–468.
- Клајн, И. (2002). *Творба речи у савременом српском језику. Део 1, Слањање и ипрефиксација*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Лалић-Крстин, Г. и Халупка-Решетар, С. (2007). Нешто ново о новим сливеницама у српском језику. *Свети речи: средњошколски часопис за српски језик и књижевност*, 11 (23/24), 26–30.
- Николић, Е. (2007). Сливенице у компјутерској терминологији и онлајн комуникацији. *Бележница: лист Народне дидлошке Бор*, 9 (17), 95–97.
- Пипер, П. и Клајн, И. (2014). *Нормативна граматика српског језика, 2. измењено и допуњено издање*. Нови Сад: Матица српска.
- Ранковић, Н. (2009). Бренд и могућности брендирања у шумарству Србије. *Шумарство*, 61 (3/4), 101–110.
- Расулић, К. (2008). Српско-енглеске творенице у светлу теорије појмовне интеграције. У: М. Радовановић и П. Пипер (ур.), *Семантичка истраживања српског језика* (269–289). Београд: САНУ.
- Станојчић, Ж. С. (2010). *Грамматика српског књижевног језика*. Београд: Креативни центар.
- Томић, Г. и Баџић, М. (2018). Механизми творбе енглеских сливеница које се односе на излазак Велике Британије из ЕУ и председничке изборе у САД-у. У: М. Ковачевић (ур.), *Савремена истраживања језика и књижевности* (83–93). Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет.
- Ђорић, Б. (2008). *Творба именица у српском језику: (одабране теме)*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Халупка-Решетар, С. и Лалић-Крстин, Г. (2012). Разумевање сливеница у српском језику. *Наслеђе: часопис за књижевност, уметност и културу*, 9 (22), 101–109.

ИЗВОРИ

Anonim. (2019, 17. februar). „Opozicija koristi fašiste“ Cirkus na skupu u Beogradu, redari Saveza za Srbiju opkolili, pa napali članove Levog bloka! Alo!. Preuzeto sa: <https://www.alo.rs/vesti/politika/cirkus-na-skupu-u-beogradu-redari-saveza-za-srbiju-opkolili-pa-napali-clanove-levog-bloka/212575/vest>

Filozofski fakultet Novi Sad. U rubrici Monografije Digitalne biblioteke Fakulteta upravo su objavljeni elektronska izdanja dvaju ranijih englesko-srpskih rečnika prof. dr Tvrtka Prčića. Preuzeto 1. marta 2019. sa: <http://www.ff.uns.ac.rs/>.

Greenet Beograd. Imamo novi izraz za vas! МОКАстичан петак* - uživanje u omiljenoj kafici sa prijateljima. Preuzeto 13. marta 2019. sa: https://twitter.com/greenet_beograd.

Holden, L. (2018, February 22). PortMONTHeaus: When portmanteaus and the calendar year collide [Web log post]. Retrieved March 13, 2019, from <https://blog.oxforddictionaries.com/2018/02/22/portmontheaus-portman-teau-month-blend/>

Hoptopod. (2019, 28. februar). Preuzeto sa: http://www.dogmabrewery.com/nase_pivo/hoptopod

Kako preživeti ovogodišnju Exit Dance Arenu – pokušaj vodiča. (2018, 2. jul). Preuzeto sa: <http://www.tarzanija.com/kako-prezivet-ovogodisnju-exit-dance-arenu-pokusaj-vodica/>

Vukajlija. (n.d.) Rečnik slenga. Preuzeto 28. decembra 2018. sa: <https://vukajlija.com/>

GORICA R. TOMIĆ

UNIVERSITY OF KRAGUJEVAC

FACULTY OF PHILOLOGY AND ARTS

CENTER FOR LANGUAGE AND LITERATURE RESEARCH

SUMMARY

A MORPHOSEMANTIC ANALYSIS OF NEW BLENDS IN SERBIAN

The paper qualitatively and quantitatively analyses the structural and semantic aspects of 250 new Serbian blends, collected from various sources, with the aim of: a) identifying the most frequent combinations of source words in terms of syntactic categories to which they belong as well as the most common syntactic categories of the output words, i.e. blends; b) identifying blending mechanisms and their frequency in the corpus; c) investigating semantic relations between the source words and semantic headedness in the blends; and, finally, d) identifying the most frequent semantic fields the blends pertain to. A structural analysis of the blends shows that blending in Serbian allows different combinations of syntactic categories, with the most frequent one being *noun + noun*. Consequently, most blends are nouns as well. Among the seven mechanisms identified in the corpus, the one in which the unclipped first word is blended with the second part of the second word, with a possible graphic

and/or phonological overlap, has proved to be most productive. Semantics-wise, most blends are endocentric and right-headed, with a significantly smaller number of left-headed, coordinate, and exocentric blends. Regarding semantic fields to which the blends pertain, the semantic field of food and drinks appears to be the predominant one.

KEYWORDS: word-formation; blends; Serbian; morphosemantic analysis.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).